

בשנער

ידיעות קיבוץ הזרע - י' ניסן התשע"ז - 06.04.2017

"חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" | עמוד 4
חברים מספרים על "יציאת מצרים" שלהם

הגדת עתלית | עמוד 10
סיפורה של הגדת פסח ייחודית מאת מנחם רביב ורודא ריילינגר

בלינצ'ס כשר לפסח במילוי כבד קצוץ | עמוד 14
מתכון מיוחד של זהב ומשה כהן

ארבע כוסות להרבה נשים | עמוד 16
הרמת כוס לנשים, אימהות, יולדות ויוצרות

דבר המערכת

משולחן העורכת / נעה אלבוחר

יצאת מצרים של ילדי כיתה ב'

גיליון זה של בשער מוקדש לחג הפסח, חג האביב, חג החירות ובשמו המקראי, חג המצות. בחג זה אנו מספרים על אירוע היסטורי בעברו של עם ישראל, יציאה מעבדות לחירות. אחת ממצוות החג היא להזדהות הזדהות מלאה עם סיפור ההגדה, כמו שנאמר "בכל דור דור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".

לצערנו ההיסטוריה של עמנו

סיפקה לנו שפע של מאורעות לבחור מהם כך שעניין ההזדהות האישית לא יהיה קשה. כמעט בכל משפחה מורחבת יש סיפור על סבל מאנטישמיות, מגורים בגולה ומעבר לארץ ישראל כתפנית חיובית, יציאה מ"עבדות לחירות". בגיליון זה בחרתי להתמקד בסיפורים אלו של כמה מחברי הקיבוץ שהסכימו לחלוק איתנו את סיפורם ועל כך אני מודה להם, רמי הרפז, לאה חזן וסעדיה מלאכי. אני חייבת לציין כי בתכנון המקורי לא חשבתי כי הכתבות יתפרסו על מספר עמודים שכה. אבל, כשנחשפתי לסיפורים המרתקים של החברים פשוט לא יכלתי! לא יכלתי להפסיק לשמוע ולא יכלתי להפסיק לכתוב. כל סיפור לווה בפרטים רבים נוספים ומרתקים שיכולים להוות סיפורים בפני עצמם ולא נכנסו לכתבה.

הגיליון כולו מכיל כתבות נוספות בנושא החג. לאה פלג, העורכת הקודמת, כותבת בחן רב על "בדיקת חמץ אישית" המומלצת לכל אדם. זהבה ומשה כהן נתנו לנו מתכון לבלניצ'ס לפסח במילוי כבד קצוץ. יעל כרמי הנהדרת מרימה ארבע כוסות למין הנשי באשר הוא. ואני הוספתי אגדה על ההגדה הקיבוצית הראשונה שלנו, הגדת עתלית.

ובנושא אחר, בתחילת מאי אני חוזרת לעבודה הקודמת שלי בה עסקתי לפני היציאה לחופשת הלידה. אני חוששת כי ללא עזרה נוספת של חברים שייקחו חלק בעבודת העיתון לא אוכל לשמור על רמתו הנוכחית. אני פונה שוב, למי שמעוניין, להצטרף לצוות ולהעשיר את חיי התרבות בקיבוץ. אין צורך בהשתתפות קבועה כל שבועיים, כל אחד יכול לקחת על עצמו התחייבות להשתתף בפרקי זמן ארוכים יותר. הצורך הגדול ביותר בגיליון הוא לכותבים על אירועים מחיי היום יום הקיבוציים שלנו, "כתב/ת חדשות מקומי". כרגע אני ותומר גרוס (תודה לתומר!) משמשים בתפקידים אלו אך צריך עזרה נוספת.

אני מזמינה חברים שרוצים לקבל עותק מודפס לפנות אלי. הדבר כרוך בהשתתפות בהוצאות ההדפסה אך אני חושבת שזו צורה נעימה יותר לקרוא את העיתון ולעיתים יכולה לעשות את ההבדל בין קריאה של העיתון או לא.

שיהיה לכולנו פסח שמח,
נעה

מערכת בשער:

עורכת: נעה אלבוחר
עיצוב ועריכה גרפית: אנה אבריאל
טל: 052-3990860
דוא"ל: bashaar@hazorea.org.il

כותבים: נעה אלבוחר, תומר גרוס,
לאה פלג, חנן נגרי, זהבה ומשה כהן,
ספי מנור פלג, יעל כרמי, דובי זמר,
רוני כוכבי, דני נהב

הגהה: מרים גרוס

צילום תמונת השער: נעה אלבוחר

הפצה: יעל טיקטין

דרושים:

- אחראי מדורים:
- תרבות ופנאי
  - מתכונים
  - טיולים
  - הכר את החבר
  - ארכיון
  - יצירה מקומית

אחראי המדור נדרשים לרכז את החומר בתחומם. למצוא ולשלב את הכותבים המשתנים במדור שתחת אחראיותם. יכולות נדרשות: לעמוד בזמן!

תוכן עניינים

2 | דבר המערכת

4 | חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

האיש וההגדה / סיפורו של רמי הרפז

יומיים ובחזרה / סיפורה של לאה חזן

על כנפי נשרים / סיפורו של סעדיה מלאכי

10 | הגדת מעפילי עתלית

11 | הפינה לשיתוף הציבור

נעורים

12 | להיות בני חורין – לאה פלג

13 | פינת המילה הטובה – חנן נגרי

14 | תרבות ופנאי

לי זה יצא טעים – זהבה ומשה כהן

בדיחת השבוע – ספי מנור פלג

15 | חלוקת מלגות ע"ש משפחת מנחם 2017

16 | יצירה מקומית

ארבע כוסות להרבה נשים – יעל כרמי

לא רק חרוזים – דובי זמר

18 | היה היה

מתי נוסד קיבוץ הזורע – רוני כוכבי

20 | היכן אני נמצא

חידת השבוע עם דני נהב

נר נשמה אפריל

1.4.89 דוד ברקאי

1.4.03 אריקה בר

3.4.16 שלמה שריד

4.4.98 זאב איכר

4.4.04 מיכל אמיר

6.4.90 נחמיה אשל

6.4.94 דן גלעד

10.4.97 מריון לוקס

12.4.92 ראובן (רודי) זוהר

12.4.03 יוחנן בן יעקב

13.4.56 יצחק לפידות

14.4.89 מנחם גרסון

15.4.80 מרגוט ורטהיימר

17.4.98 אליהו מעוז

17.4.14 רות שתיל

18.4.01 מרגלית אשור

19.4.87 יוסף בקיש

19.4.09 מנחם רביב

נפל בזרעין 20.4.48 ניסים לוי

נפל בזרעין 20.4.48 יוסי לוי

22.4.70 מיכה קמון

23.4.85 צבי עצמון

נספה בתאונה בצבא 25.4.74 ראובן וקסלר

25.4.03 הילדה מרכס

26.4.04 אלישבע תמיר

27.4.15 ניר פלג

"חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"

סיפור יציאת מצרים הוא סיפור על קושי, על התגברות, על תקווה ועל השיבה לארץ ישראל. את סיפור היציאה נוהגים לספר לילדינו בליל הסדר, כאילו הוא סיפורנו האישי. אבל יש כמה חברים בקיבוץ עבורם ישנו סיפור "יצאת מצרים" אישי באמת. סיפור שמשולב בו סבל ממצרים (מטפוריים או אמתיים), התמודדות לא פשוטה ובסופו תקוה חדשה בארץ ישראל. שלושה סיפורים כאלו מובאים כאן, משלושה ראיונות שערכת עם רמי הרפז, לאה חזן וסעדיה מלאכי. הכתבות מהוות תמצות משמעותי של מה ששמעתי, שזה כאין וכאפס מהסיפורים המלאים. תודה רבה לחברים על שחלקו איתנו את סיפוריהם המרתקים. מקווה שתהנו / נעה אלבוחר

1 האיש וההגדה סיפורו של רמי הרפז

לאדם חרוץ, אופטימי, צנוע, תומך, מוכשר ומעשי. אני שמחה להימנות בין ידידיו ולהביא כאן את סיפורו.

המצרים של היום

בשבי במצרים ישבתי שלוש וחצי שנים ו"התמזל מזלי" לחגוג שם את חג הפסח שלוש פעמים. כולנו מכירים את סיפור יציאת מצרים אבל אצלי, לא מדובר רק בהגדה, אלא על סיפור מהחיים. כשמספרים על שבויים אני מניח שרובכם מדמיינים אדם שבור, עצוב, יושב בפינה מוכה ומסכן. אבל, מניסיוני האישי אצלנו המצב לא תמיד היה כך. במיוחד כשנמצאים במדינה כמו מצרים, ולא בארצות ערב האחרות. יש לזה ממש ביטוי פיזי, ואני מתכוון לכך במלוא מובן המילה.

כששואלים אותי איך המצרים של היום אני עונה להפתעת כולם, "האמת, די נחמדים". אנחנו, שבויי המלחמה, זכינו ליחס יפה. יתכן ויחס זה נבע ממעמדנו כ"אפנדים" – אנשים בעלי ממון והשכלה, אבל, לא משנה מה הסיבה, אני מברך שכך היה. נכון, מקבלים מכות, אבל זו ההתנהלות בחקירות. לכל אחד יש תפקיד במשחק הזה ששיחקנו, החוקר רוצה להוציא מידע, אני כמובן שלא למסור אינפורמציה והמרביץ, תפקידו להרביץ. אין זה אשמתם שקיבלתי את התפקיד הכי גרוע במשחק. וכמו בשיר של חוה אלברשטיין "היאוש נעשה יותר נוח" כשמסתכלים כך על המציאות.

My precious

במצרים היינו עשרה שבויים, 6 מתוכם חברי צוות אויר, צנחן צעיר, קצין מודיעין, ושני שק"מיסטים שלמדו על בשרם ששקמיס"ט זה לא התפקיד הכי פשוט בצבא... את חיינו שם ניסינו להעביר בצורה הכי פחות גרועה שאפשר. <<<

רמי הרפז (ראשון מימין) חוגג את סדר פסח עם יוסף השמש מקהיר במהלך השבי. הצילום הועבר דרך הצלב האדום לארץ

פרולוג

רמי הרפז, עבר בעצמו יציאת מצרים. אין מדובר באלגוריה ליציאה מעבדות לחירות, להתגברות על משבר או למעבר לארץ אחרת. הכוונה היא ממש ליציאה ממצרים ויציאה לחירות ומעשה שהיה כך היה.

רמי הוא קצין בדימוס בדרגת אלוף משנה. הוא החל את דרכו בחיל האוויר כטייס קרב וזכה להכרה על כישוריו הרבים. הוא לחם במלחמות ישראל, הדרין, שבר שיאים, פיקד וקלט מטוסים חדשים לחיל. במהלך מלחמת ההתשה, יוני 1970, נפגע מטוסו מטיל נ"מ, הוא נטש את המטוס ונפל בשבי המצרי. רמי, וקבוצת שבויים נוספת, ישבו בכלא המצרי במשך 3.5 שנים ושחררו רק לאחר מלחמת יום כיפור, במהלך חילופי שבויים. גם לאחר חזרתו המשיך לשרת בצבא, פיקד על בסיס רמת דוד ושחרר משרות מילואים רק ב-2016.

ומעל לכל, רמי הרפז הוא חבר. הייתה לי הזכות לעבוד לצידו מספר שנים בפלסטופיל, להכירו, ללמוד ממנו, להתווכח איתו ואפילו לנסוע ביחד, בארץ ובחו"ל. נחשפתי

והשומרים הלכו קראנו ואלו את ההצגה של הקיבוצים. חילקנו תפקידים בנינו וכל אחד קרא את חלקו. למצרים עצמם לא היה אכפת שאנחנו חוגגים את החג והם לא הבינו את הסמליות של חגיגת חג זה דווקא במצבנו. לקראת החג עצמו אפינו עוגות ומצות בעצמנו בטכניקה פשוטה שאילתרנו. בעזרת פתיליה ושתי קופסאות פח (מסטינג - כלי אוכל לתנאי שדה) שהוצמדו אחת לשניה ושימשו כתבנית, הצלחנו להוציא מתחת לידנו אוכל אכיל ו"חגיגי". את המצרכים קיבלנו מקנטינת הכלא שם עמד לרשותנו חשבון שאותו שילמה מדינת ישראל. השמש עשה את חלקו בפעם הראשונה ולא חזר לבקר אותנו בפעמים הבאות וכך בשנתיים שלאחר מכן חגגנו רק אנו השבויים.

יציאת מצרים

סאדאת הכריז שאת טייסי הפנאטום הוא לא מחזיר. לנו היה לנו ברור שממצרים נוכל לצאת רק בשתי סיטואציות, או שיהיה שלום - מצב שכמובן אינו אפשרי, או שתפרוץ מלחמה ואנו נחזור הביתה בחילופי שבויים. לכן, כשפרצה מלחמת יום כיפור היינו הישראלים היחידים ששמחו על כך. לפני שעלינו על המטוס ונפלת

בשבי השארתי בבית אישה ושני ילדים. לאחר שלוש וחצי שנים חיכו לי בבית אישה וארבעה ילדים. זוג תאומות נולדו לנו והתווספו למשפחה בזמן השבי.

כשחזרתי לקיבוץ הייתה התרגשות גדולה. כל הקיבוץ שמח בשמחתנו והקיף אותנו באהבה. הערכנו זאת אבל אנו רצינו לצאת מעט מאור הזרקורים ולהתרגל למציאות החדשה בעצמנו. יצאנו לשנה לגור בבקעת הירח מטעם הצבא ושנה זו היא שנטעה בלבנו את אהבת המדבר עד היום. העובדה שהשבי לא גרע את שירותי הצבאי ושחזרתי לפעילות לאחר השיבה הביתה גרמה לכל התקופה הקשה הזו להיטמע בתוך כלל השירות ולאבד מהמיקוד שהיה ניתן לתת לה אלמלא היה כך.

במהלך השבי קיבלנו חבילות ומכתבים מהמשפחות. ידענו שישראל עושה כל מה שהיא יכולה כדי לשחרר אותנו אבל שזה לא יקרה בקרוב ושעלינו לארגן את חיינו בשבי כדי לשרוד.

היו בנינו אנשים בוגרי טכניון וחלטנו שנשקיע את זמננו בלימודים. במהלך השבי שלחו לנו מהארץ את ספרי הלימוד מהמוסד וחלקנו למד שם את כל החומר של השנה הראשונה, לימודי מתמטיקה, פיזיקה ואנגלית. פעילות נוספת שהעסיקה אותנו היא תרגומו של הספר "ההוביט" לעברית. חלקנו, ששלט בשפה האנגלית, קרא ונהנה מהספר והתרגום לעברית נעשה מתוך רצון לשתף בספר הנהדר הזה גם את השבויים שלא שולטים בשפה. רק לאחר שחרורנו ראינו את התרגום העברי המקורי שיצא וחשבנו שהתרגום שלנו יכול לשמח לא רק אותנו אלא גם אנשים נוספים.

פסח במצרים

אז איך חוגגים פסח במצרים אתם שואלים? לעשות סדר פסח במצרים עצמה נשמע כמעט הירואי, חג הפסח נקרא גם חג החירות ואילו אנחנו נמצאים כל כך רחוק ממצייאות זו. אבל, כשאלו הם חייך אתה עסוק כל כך

בדברים הקטנים שיכולים להביא מעט שיפור ומדחיק את מחשבתך מהנושאים הקשים והמדכאים יותר. מבחינתנו הייתה זו עוד נקודת אור בה נאחזנו כדי להחזיק בכוח בחיים ולתת להם משמעות.

כשהגיע חג הפסח, ביוזמה של הצלב האדום, המצרים, כמחווה של רצון טוב, הסכימו להביא לנו את שמש בית הכנסת בקהיר שיחגוג איתנו. היה זה יהודי זקן בשם יוסף והוא זה שניהל את הסדר. לפני החג התלבטנו רבות איזו הגדה לקרוא. הקיבוצניקים שבנינו רצו לקרוא את ההגדה של השומר הצעיר ואילו האחרים רצו להיצמד להגדה המסורתית. הבעיה נפתרה בצורה פשוטה, השמש הזקן קרא איתנו כמובן רק את ההגדה המסורתית ולאחר שהוא

"לכל אחד יש תפקיד
במשחק הזה ששיחקנו,
החוקר רוצה להוציא
מידע, אני כמובן מעדיף
שלא למסור אינפורמציה
והמרביצן, תפקידו
להרביץ. אין זה אשמתם
שקיבלתי את התפקיד
הכי גרוע במשחק."

עדכוני תרבות לחודש אפריל

7.4.17 - לקראת חג הפסח המתקרב: "עשרת הדברות לאירוח שפוי" - סטנדאפ קולינרי עם תמי סירקיס, בשעה 21.00 במועדון.
10.4.17 - 19.00 בחדר האוכל נחגוג את ליל הסדר תשע"ז.
23.4.17 - ערב יום הזכרון לשואה ולגבורה.
30.4.17 - ערב יום הזכרון לחללי צה"ל.
1.5.17 - ערב יום העצמאות תשע"ז - פרטים בהמשך.
עד כאן להפעם, ענת

2 יומיים ובחזרה סיפורה של לאה חזן

החיים בדמשק

נולדתי בדמשק שבסוריה ב-1933. שם גדלתי במשך 11 שנים הראשונות בחיי. למדתי בבית הספר "אליאנס", בית ספר יהודי צרפתי. בבית, עם ההורים, דיברנו ערבית אך בזמן משחק עם ילדים אחרים חזרנו לצרפתית שהייתה שגורה בפינו. גם עברית למדנו שם, שעה בשבוע, אך הידע שלנו בשפה היה מצומצם מאוד. ב-1942 הגיעו לבית הספר שליחים מהארץ כמורים לעברית. הם היו נחמדים בהרבה מהמורה הצרפתי הממוצע ואיתם התחלנו ללמוד עברית קצת יותר ברצינות.

הערבים הכירו את היטלר ואת פועלו כנגד יהודים. תמונותיו התנוססו ברחובות ובמסעדות ושכנו הערבים חיכו שיגיע ויפתור גם אצלם את הבעיה היהודית. ב-1945 כשנגמרה המלחמה, הבינו הערבים שהיטלר כבר לא יגיע. השלטון הצרפתי החל להתרופף והערבים החלו להסלים את פעולתם כנגד האוכלוסייה היהודית. מכיוון שמעולם לא אהבו את הקשר של היהודים והצרפתים הם סגרו את בית הספר בהזדמנות הראשונה שיכלו. החמרה נוספת הייתה כאשר נאסר על

אבי לצאת לעבודה. ההפגנות ברחובות החלו להתרבות וקיבלו תפנית אלימה, חרבות הונפו ולעתים גם חטפו או פגעו ביהודי מסכן שנקרה בדרכם.

זרעים ראשונים לעליה לארץ ישראל

כך הסתובבו הילדים ללא מסגרת והמבוגרים ללא פרנסה. בינתיים, בארץ ישראל, התחילו להבין שאם לא יצילו את יהדות סוריה היא תרד כולה לטמיון. הסוכנות החליטה

לשלוח שליחים שהציגו עצמם כ"מורים לעברית". ההורים בדמשק היו "אגוז קשה לפיצוח" הם עצמם פחדו לעלות לארץ ועל ילדיהם שמרו קרוב לחזה. כשראו זאת המורים הם הבינו כי יש להתחיל את הדיאלוג דווקא דרך הילדים שהיו יותר נכונים לשמוע. הם התחילו לנהל מפגשים עבור הילדים הקטנים בהם דיברנו עברית ושרנו שירים. כבר אז היו כמה נערים שיצאו מסוריה והגיעו לארץ ישראל. במפגשים הקריאו לנו מכתבים מאותם נערים שסיפרו על העבודה בלול, על עצי התפוזים וחיים בארץ. כך הנחילו לנו את אהבת הארץ והוסיפו כי כל ילד שיביא אישור מהוריו יוכל לעלות לארץ ישראל.

היו הורים שהסכימו, הפחד מההמון הערבי הלך והתחזק וכך נשלחו ילדים, חלקם קטנים ביותר, בני 5-6, לבדם למסע לארץ. חלק מההורים אמרו שיגיעו בעקבותיהם ובמקרים מסוימים ההבטחה קוימה. לאבי היה קשה מאוד לוותר עלינו והוא קיבל החלטה שאם נעלה לארץ נעלה כולנו יחד, כמשפחה. אימי הייתה יותר מציאותית אך עדיין סירבה לחתום ולאשר לי לעלות לארץ לבדי. זכור לי שהייתי אומללה מאוד ובכיתי רבות על איסור זה.

המסע לארץ

ככול שעברו הימים הלכו והתמעטו הילדים בשכונה. דבר העליה לארץ נשמר בסוד ולא ידעת מי החליט לנסוע ומי לא. יום אחד גילתה לי חברתי הטובה ביותר שלמחרת היא עוזבת ונוסעת לישראל. גילוי זה הרעיש את עולמי. ידעתי ששיירת הילדים העוזבים עוברת ליד ביתנו וכך כשהשמע רק החלה לשקוע, נכנסתי לבית ולקחתי את ידה של אחותי הקטנה, לינדה. "בואי" אמרתי לה, "יוצאים לטיול". הורי לא ידעו דבר, גם אחותי לא, וכך יצאנו מהבית והצטרפנו לשיירה של הילדים שעולים לארץ. אף אחד

"... נכנסתי לבית ולקחתי את ידה של אחותי הקטנה, לינדה. "בואי" אמרתי לה, "יוצאים לטיול". הורי לא ידעו דבר, גם אחותי לא, וכך יצאנו מהבית והצטרפנו לשיירה של הילדים שעולים לארץ."

מהקבוצה לא שאל אותי לשמי או ביקש לראות את האישור מהורי. כל ילד שהצטרף היה זה עוד ילד שהם יכולים להציל. ואילו אני, לא הבנתי את גודל המעשה שעשיתי. מבחינתי אני לא עולה לישראל, החלטתי שאני מגיעה רק ליומיים, לראות את הארץ ולחזור לאבי.

הקבוצה כולה מנתה כ-60 ילדים. בן דודי שעבד בארגון ראה אותנו והשתומם כיצד נתן לי אבי אישור לעלות אך לא אמר דבר. הוא זה שמאוחר יותר גם סיפר לאבי להיכן

נשלחה למקום אחר. אנחנו הגענו בסופו של דבר לתל-עמל, הרי זה קיבוץ ניר דוד. עם סיום הקיץ נכנסנו למסגרת של לימודים ועבודה אך הפרידה מאחותי וחוסר הידיעה מה עלה בגורלה אמללו אותי כל רגע. המדריך שלי שהבחין במצוקה הגדולה שאל אותי לשלומי. לאחר שסיפרתי לו על הקושי הוא בירר ומצא את אחותי בקיבוץ יגור. נסענו יחד למצוא אותה ומאז הקפדנו על ביקורים תקופתיים.

מגיעים להזורע

אהבתי את תל עמל. הסחנה הגדול חצה את כולו ואנחנו סוף סוף הגענו לאידיליה עם החיילים הבריטים, כבר לא פחדנו מהם והתרחצנו בנחל זה לצד זה. אולם, מתוך רצון לאחד את הקבוצה שלנו עם שתי קבוצות נוספות של ילדים מארצות ערב שלחו אותנו להזורע. אנחנו שמחנו. המעבר להזורע קירב אותנו עוד קצת לעיר הגדולה חיפה. לקיבוץ הגעתי ב-1949, היה זה קיבוץ צעיר, ללא כל דשא או עץ והמעבר היה קשה. היינו קבוצה של 42 צעירים, הילדים הבוגרים של הקיבוץ החדש שהוקם. מקבוצה זו נשארו חברים רבים בקיבוץ: חיים ברקאי, תמימה שמע, מרים צרפתי, יוסף חזן, שלמה חזן ואני. אנחנו כבוגרים נלקחנו לכל עבודה שהייתה. התגייסנו לצבא וגויסנו גם למספר קיבוצים שהיו על הגבולות כדי לעזור. אני ושלמה התחתנו בגיל צעיר יחסית. הבאנו שישה ילדים, כולם בנים. עופר, הצעיר מבניהם מיועד להיכנס לבנייה החדשה בעמק יחד עם משפחתו.

אפילו

עד 1948 הצלחתי להתכתב כמה פעמים עם הורי. לאחר מכן הגבולות נסגרו והמלחמה החלה. ממש לפני ניתוק הקשר שלחה לי אימי תמונות פספורט של הורי ושל שלושת אחי שנשארו בדמשק. הייתה זו הוכחה כי הם מתקדמים בהוצאת דרכון ומתכוונים לעלות לארץ. לצערי המלחמה גדעה את תכניותיהם והם סבלו רבות תחת השלטון הערבי. רק בשנות השבעים התחדשה חליפת המכתבים בינינו וב-1983 אישרו להורי לצאת לחופש ביוון ושם נפגשנו פעם אחת ראשונה ויחידה לשבועיים. אני הגעתי עם ילדיי והמפגש היה מרגש במיוחד.

נעלמנו. נאספנו כולנו בבית הקברות, דבר שהיה מפחיד ביותר, והיינו חייבים לשמור על שקט מוחלט. לאחר מכן העמיסו אותנו על משאיות ונסענו לעבר הגבול. את הגבול חצינו ברגל וזו הייתה יציאת מצריים האמיתית. המסע היה קשה ואנו לא באנו מוכנים אליו. נעלינו לא היו מתאימות וכל הבנות היו לבושות בשמלות כך שרגליהן חשופות. נפלנו על הסלעים והקוצים ורגלינו זבות דם. פחדנו מכל חיה בדרך פן ניטרף ומכל שיירה פן יהיו אלו הבריטים שיתפסו אותנו תוך כדי הסתננות ויחזירו אותנו על עקבותינו.

הפרידה הגדולה

בגבול פגשנו בחורים רעולי פנים שליוו אותנו לתוך הארץ עד שהגענו לדרדרה, ליד אגם החולה. שטנו בסירה על האגם והגענו לאיילת השחר. כל הקבוצה כולה הייתה פצועה ובוכייה. היה לנו קשה ורצינו לחזור להורינו. לאחר שהתקלחנו וישנו מעט העירו אותנו לפתע בבהלה גדולה, "האנגלים באים, האנגלים באים". שמועות על הסתננות הקבוצה הגיעה לאוזניהם והם באו לחפש את הילדים. הבריחו אותנו לפרדס מרוחק ואת הלילה העברנו בארגזים מצופים שמיכות. האנגלים שלא מצאו דבר שבו על עקבותיהם וגם אנו חזרנו למחרת בבוקר לקיבוץ.

להפתעתנו כשחזרנו היו מונחים על השולחן בגדים אליהם לא היינו רגילים, מכנסיים קצרים וחולצות. לאחר שהתלבשנו, הפרידו בין הילדים הקטנים לגדולים ונאלצתי להיפרד מאחותי. הייתה זו פרידה נוראית, אני הייתי אחראית לגורלה ושתינו מיררנו בבכי.

לאחר כמה עצירות ביניים בדרך, הליכות בדרכים צדדיות ונסיעה בתוך משאית עופות כאשר כלובי העופות החיצוניים משמשים לנו כמסווה הגענו למשמר הים. שם כבר לא חששנו והתהלכנו חופשיים. יום אחד צעקה נשמעה, "הסוכנות באה, הסוכנות באה". אנחנו כילדים התרגלנו כבר למציאות בה צעקה שכזו מסמלת אסון. תוך שניה וחצי לא היה ניתן לראות אף ילד באופק. כל אחד מצא מקום מסתור. אני התחבאתי מתחת למיטה ולקח זמן רב עד שהסכמתי לצאת ולפגוש את "הסוכנות". אנשי הסוכנות חילקו אותנו לשישיות וכל קבוצה

3 על כנפי נשרים סיפורו של סעדיה מלאכי

מזלי ועברתי במקרה ליד ערבי ברחוב. "יהודים" הוא צעק, "כלבים, בני חסות, זה לא המקום שלכם, לכו לפלסטין". את ההגדה זכרנו בע"פ בערבית, לטובת הנשים שלא ידעו לקרוא את העברית. טקס אחד זכור לי בבירור, במהלך הסדר היה כל ילד מצויד בתרמיל קטן והיה עלינו, הילדים הקטנים, לצעוד בחוץ מרחק של כ-100 מטר כסמל ליציאת מצריים. אין זה דבר של מה בכך, שילדים צועדים כך בחוץ. תימן ב-1945 הייתה ארץ מסוכנת, בחוץ היו חיות טורפות ושוודים. כל בית היה נעול ברדת החשכה ולכן יציאה זו הייתה ממש סכנת נפשות.

קמים ועוזבים

יום אחד הגיעו שני יהודים מחופשים לערבים והציגו את עצמם כנציגים של הסוכנות. הם סיפרו לנו שימות המשיח הגיעו, לאחר אסון גדול, השואה, היהודים חוזרים ליישב את הארץ ומנצחים את הערבים. אנו, היהודים, אכן האמנו כי ימות המשיח מגיעים והיה ברור כי גם אנחנו מצטרפים ועולים לישראל. הקהילה כולה קמה בין לילה ועזבה, השאירה אחריה בתים ורכוש. לקחנו רק כסף ואוכל והתחלנו לצעוד ברגל מבלי לחשוב עד הסוף על ההשלכות של מסע זה ומבלי להתכונן.

אני כילד הייתי מאושר, שנאתי את הלימודים בחדר ושנאתי את שינון התורה. כבר אז העדפתי את הצעידה בחוץ. אולם, הדרך הייתה ארוכה וקשה ואני הייתי צעיר בשנים. בשלב מסוים החלו רגלי לזוב דם ודודי, ברגע של חסד שלא אפיין אותי בדרך כלל, שילם לשיירת גמלים כדי תיקח אותי לעיר תעז הנמצאת במרחק שבוע הליכה ממקום מושבנו. לאחר שהעמיסו אותי על אחד הגמלים החלה השיירה להתקדם במהירות ולהתרחק משאר בני הקהילה שלי שצעדו ברגל. לאחר שהתרחקו כברת דרך התלבטו הרוכבים האם להמשיך את חלקם בעסקה או להיפתר ממני מכיוון שאת התשלום כבר קיבלו מראש. בעודי שומע אותם מתלבטים נשמע קול המואזין ברקע. כנראה שקול זה גרם להם לדון אותי למידת

הרחמים והם החליטו לכבד את ההסכם המקורי. מאז, בניגוד לרוב אזרחי ישראל, יש בלבי פינה חמה לשמע

המגורים בתימן

הקהילה היהודית בתימן הייתה קהילה סגורה מחשש להתבוללות. אחד מהחוקים נגד היהודים היה שאסרו עלינו, בני החסות, לגור במקום גבוה יותר מהערבים השליטים. לכן, גרנו בשכונה נמוכה, מתחת למצוקי גרניט כמעלינו הישוב הערבי. איסורים נוספים היו האיסור לרכב על סוס והדרישה שנתלבש בקוד לבוש מסוים. גרנו בבתים בני 4-5 קומות ותופתעו לשמוע שהפעם הראשונה שבה ראיתי אוהל היא כשהגעתי לקיבוץ הזורע. הקהילה

הערבית הייתה ברובה אנאלפביתית ואילו בפנינו, עוד בהיותנו ילדים קטנים, כבר היו שגורים התורה והתלמוד.

אני גדלתי כיתום, אימי מתה כשהייתי בן חצי שנה ואילו אבי מת מעט אחריה, כשהייתי בגיל שנתיים. גדלתי אצל הדודים שלי שלא התייחסו אלי ואל אחותי, שהייתה גדולה ממני בשנה, כראוי. אחיותי המבוגרות כבר נישאו והיו "שייכות" למשפחת החתן ולכן גם הן לא דאגו לנו.

פסח בתימן

הקהילה היהודית בתימן חיכתה בכליון עינים לחגים שייגיעו, ובפרט לחג הפסח. כילד קטן, בן חמש בערך, היה לי ברור כי גם עלי "לצאת ממצרים" שבה אני חי ולהגיע לארץ ישראל. גם האוכלוסייה הערבית

המקומית התייחסה אלינו כתושבים זמניים בלבד ודאגה להזכיר זאת פעמים רבות. זכור לי מקרה אחד בו איתרע

"... לקיבוץ הגעתי בגיל
תשע וחצי. בשער חיכתה
לי מריאנה, אישה טובה
שהסבירה לי שכל מה
שאני רואה הוא שלי.
מבחינתי הגעתי לגן עדן.
למחרת הלכתי לעשות
סיור בנחלתי החדשה...
בעודי קוטף את השזיף
הראשון יצאה אלי סבתא
ענקית והחלה לצעוק.
מאז הבנתי שגם בגן עדן
יש תקלות.."

קריאת המואזין שמסמלת עבורי הצלה.

כשהגענו לתעז, העיר הגדולה, זרקו אותי הרוכבים בפאתי העיר והמשיכו בדרכם. אני, שמעולם לא יצאתי מהכפר בו גרתי, ראית מולי חומה ענקית, כבישים ומכוניות דוהרות. לתומי חשבתי כי הגעתי כבר למרכז העיר וכך עמדתי לי שם מחכה לבני הכפר שלי שיגיעו. רק בערב, זיהיתי במקרה אדם מהכפר, תפשתי בו בחזקה והתאחדתי שוב עם כולם.

בפאתי העיר חיכינו בערך שנה לאישור מפי המלך לצאת מתימן ולהגיע לעיר עדן, עיר נמל בריטית, משם יצאו טיסות לישראל. רבים מתו, ממחלות, היעדר תרופות, מים מזוהמים ועוד. רק בסוף 1948 נתן המלך אישור לצאת. הדרך מתעז לעדן נקראת "חצר המוות" ולא סתם זכתה בשמה. זהו אזור מדברי, צחיח ומסוכן. באזור זה שלטון המלך נחלש והאזור מנוהל על ידי שבטים בודדים. את הדרך לשם עשינו במשאית. כל ערבי שנתקלנו בו גזל מאיתנו תשלום על המעבר ולעיר עדן הגענו חסרי כל, ללא מזון וכסף.

בעדן היה מחנה יהודי שריכוז את כל יהודי תימן ושם חיכו לנו נציגי הסוכנות. בפעם הראשונה, קיבלנו אוכל בצורה מסודרת ואני הייתי מאושר מההגעה הצפויה לארץ ישראל. כשהגיע הרגע והגיעו המטוסים היה זה חזון שהתגשם כדבר הנבואה "ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלי", ספר שמות, פרק י"ט, פסוק ד'. הטיסה הייתה קשה, ואילו אני התרוצצתי כל הטיסה בין מקום מושבי ובין השירותים, לא בגלל שחשתי בחילה אלא מכיוון שגיליתי שקי תמרים המוחבאים שם.

בארץ המובטחת

ב-1950 הגענו לארץ ישראל והפרידו אותי מאחותי. מכיוון שידעתי לקרוא מגיל מאוד צעיר, כמו כל ילד תימני שלמד בחדר, לקחו אותי לישיבה בכפר הרואה. אני, שידעתי שהדת אינה בשבילי, ברחתי לאחר יום אחד והגעתי לחדרה לאחי הבוגר שעבד שם בקולנוע. במשך חצי שנה הוא העביד אותי בניקיון הרצפה עד שבעל המקום דיבר על ליבו שאין זה הוגן שילד קטן כמוני אינו לומד. לבסוף הוא התרצה והגעתי לעליית הנוער בתל אביב. הפקיד שאל אותי לאיזה ישוב אני רוצה להגיע, אמרתי לו שלכל מקום, מלבד מקום דתי. הוא הציע את קיבוץ הזורע, שאלתי האם יש שם בית כנסת וכשהוא אמר שלא החלטתי שלשם אני רוצה לנסוע!

לקיבוץ הגעתי בגיל תשע וחצי. בשער חיכתה לי מריאנה, אישה טובה שהסבירה לי שכל מה שאני רואה הוא שלי. מבחינתי הגעתי לגן עדן. למחרת הלכתי לעשות סיור בנחלתי החדשה ולתומי ניגשתי לעץ השזיף בחצר של ווילר. בעודי קוטף את השזיף הראשון יצאה אלי סבתא ענקית והחלה לצעוק. מאז הבנתי שגם בגן עדן יש תקלות. אבל ברצינות, מבחינתי באמת הגעתי לגן עדן לאחר שנים של מסע קשה ויתמות מהורים ללא דמות דואגת מצאתי כאן את מקומי. למרות שאני חילוני לגמרי עדיין עולה אצלי מידי פעם השאלה איך באמת הצלחתנו לשרוד את המסע? איך הגענו לארץ ישראל, ממש כמו בדברי החזון, על כנפי נשרים, החיינו את הארץ, השפה ואיחדנו את העם..

! עדכון לגבי ערעור על חלוקת פערי דיור

שוחחתי עם דלית, מגישת הערעור, ועם נרקיס המזכירה כדי להבין היכן הנושא עומד. הערעור נדון במועצת קהילה לפני כשבוע. מועצת קהילה הבינה את הבעייתיות במצב הקיים, וראתה לנכון לשנות את המודל המוצע שבו יחידים, בניגוד לזוגות, מקופחים ומקבלים תשלום שוטף נמוך מאוד, עד אפסי, בגין פערי דיור בעודם בחיים.

המועצה אימצה את העיקרון שיש לבחון מחדש את הנוסחה של אופן חלוקת התשלומים השוטפים של קרן הסדר הדיור. הפתרונות אותם הציעה דלית לא מתקבלים בשלב זה, הדיון היה עקרוני בלבד. הוחלט על הקמת צוות שיגבש הצעה חדשה לפתרון שתהייה הגונה יותר עבור כולם. חברי הצוות עדיין לא נקבעו, אך הוא יכלול הן נציגים ממועצת קהילה והן נציגים מחברי הקיבוץ כך שהתמהיל האנושי בו יהיה מגוון, עם נציגות גם ליחידים וגם לזוגות.

נמשיך לעקוב אחר המצב ולעדכן.

הגדת מעפילי עתלית

סיפורה המרתק של הגדת פסח מיוחדת, שנכתבה על ידי מנחם רביב, ואוירה על ידי רודא ריילינגר, שניים מוותיקי הקיבוץ. ההגדה מספקת הצצה לתחושתם ותקוותם בעודם עצורים במחנה המעצר בעתלית / נעה אלבוחר

אלי ושני קבאסה, הנינים של רודא ריילינגר, נמצאים בקבוצת הגן של שניים מילדיי. עופר לנג-רביב ואחיה הקטן יעלי, הנינים של מנחם רביב, נמצאים גם הם בקבוצה עם שני ילדי הנוספים. רובכם בטח חושבים בשלב הזה: "לא חוכמה, יש לה כל כך הרבה ילדים..." מה שנכון נכון אבל זו לא הסיבה להקדמה. האמת היא שהדבר הראשון שעלה לראשי בהכנת הכתבה היא העובדה שהם הצליחו! יצאו מ"מצרים", בנו את הארץ וזכו להעמיד כאן ארבעה דורות (ועוד היד נטויה) שאת חלקם זכיתי להכיר אישית.

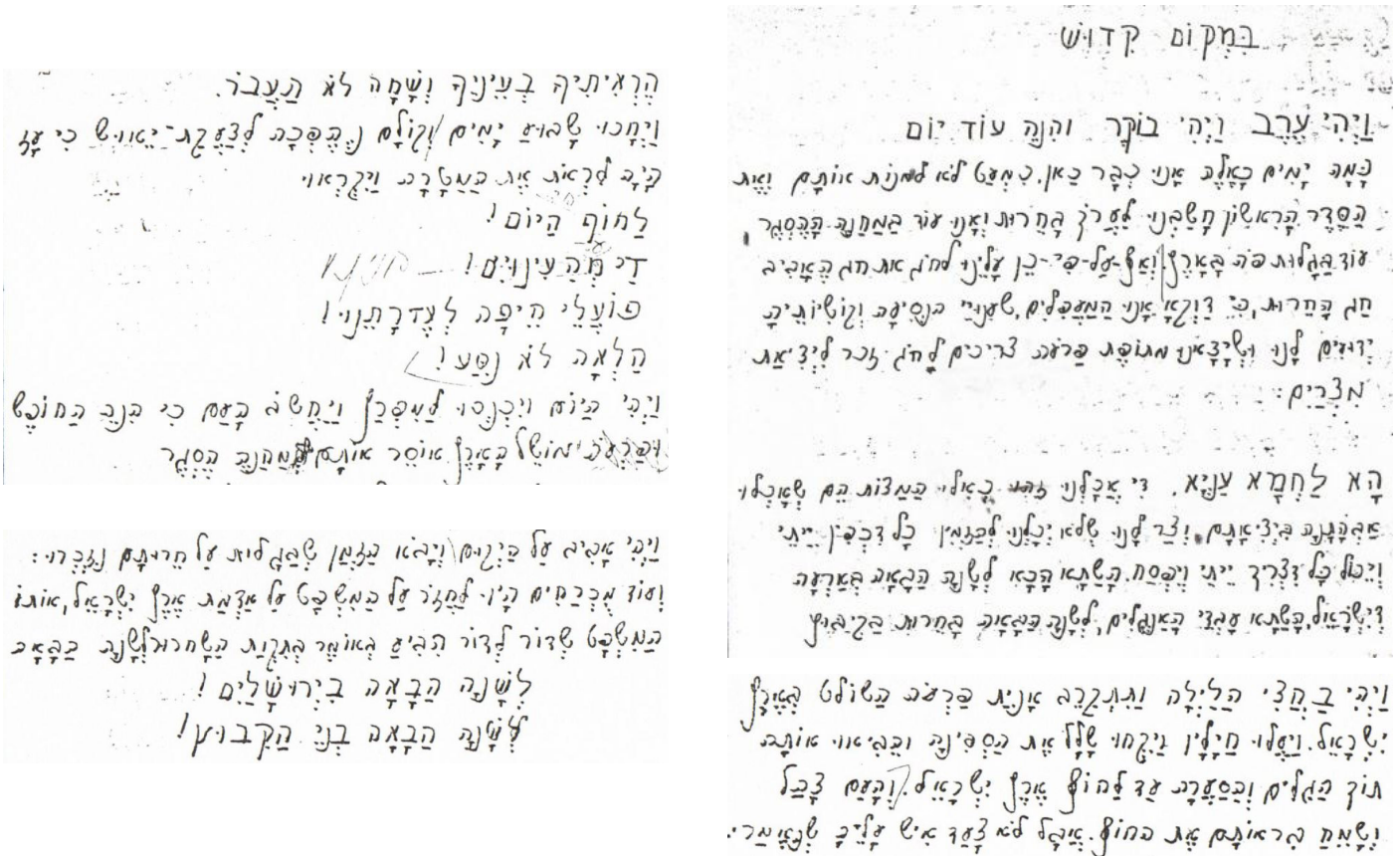
רודא ריילינגר ומנחם רביב עלו לארץ ישראל באוניית המעפילים "הילדה" שהגיעה ארצה בינואר 1940. אוניה זו נתפסה על ידי הבריטים, הנשים באוניה שוחררו ואילו הגברים מבין נוסעיה, כ- 350 איש, הושמו במחנה המעצר עתלית. רק לאחר לחץ של ראשי הישוב היהודי שוחררו המעפילים לאחר כחצי שנת מעצר. בעודם עצורים הגיע חג הפסח ומנחם, שהכיר את ההגדה המסורתית ראה את ההקבלה שלה למצבם הנוכחי.

וכך מספר מנחם: "התחלתי לכתוב בגרמנית את אותם הקטעים בהם ההקבלה בין מצבנו למצב בני ישראל דאז. הראיתי את הכתוב לרודא, הוא התלהב מאוד והבטיח לכתוב בכתב היד הנאה שלו ולאיייר את ההגדה. בינתיים כתבתי את הנוסח העברי"

וכך נכתבו שתי הגדות ייחודיות, האחת בגרמנית, מעוטרת בציורי ידו של רודא, והשנייה, בעברית, ללא ציורים מכיוון שמועד ליל הסדר התקרב ובא.

"התכנסנו סביב שולחנות מקושטים ולבושים חולצות לבנות כ- 40 חברי השומר הצעיר והוורקלויטה, וקראנו את ההגדה שלנו, חלקה בעברית וחלקה בגרמנית, קריאה מאוד מיוחדת בנסיבות אלו של מחנה הסגר. אני זוכר עוד את הפנים ההמומות של השוטרים הערבים והאנגלים שעמדו משתאים"

ההגדות עצמן נשמרו על ידי מנחם ורודא והועברו לארכיון הזורע עם הקמתו. הארכיון הכין צילומים והעתקים שלהם הקיימים עד היום, אך המקור אבד. בשיחה שניהלתי עם אהוד, בנו של מנחם, הוא אמר כי עם כל הכאב של האובדן אביו ביקש ממנו להבטיח, כשנה לפני מותו, כי הוא ואחותו יעזבו את התעלומה הזו ולא ימשיך להתחקות אחר ההגדות. לפניכם חלקים מהנוסח העברי של ההגדה, מומלץ לקרוא ולהתרשם מתוכנם.

הפינה לשיתוף הציבור

נעורים / תומר גרוס

מערכות החינוך הבלתי פורמלי בקיבוץ עברו שינויים משמעותיים מתחילת השנה, מדריכים חדשים נכנסו למערכת והביאו איתם דרכי עבודה חדשות. בחרתי להתמקד בשבועות הקרובים, בצוותים השונים של החינוך הבלתי פורמלי כדי לחשוף מעט לציבור את העבודה היפה והמשמעותית אשר נעשית שם.

הפעם נפגשתי עם מדריכי הנעורים, מעיין ועומר: מעיין, החלה את עבודתה בקיבוץ בספטמבר. במקור מפתח תקווה וכיום גרה בטבעון ולומדת תואר ראשון בחינוך מיוחד וחינוך בלתי פורמלי באורנים, עובדת גם כמורה למחול. הגיעה לקיבוץ כדי לרכוש ניסיון מעשי בתחום אותו היא לומדת.

עומר, התחיל לעבוד בנעורים בחודש ינואר. יליד הקריות, גר היום בהזורע ולומד גם הוא באורנים חינוך וארץ ישראל. החל את דרכו בתחום החינוך כנער בהדרכה בתנועת נוער ועובד כל השנים בתחום.

אורי חץ, רכז הנעורים נותן להם תמיכה ברמה הניהולית ובכל מה שקשור לעבודה מול הקיבוץ. גם הדלת של עידית רכזת החינוך תמיד פתוחה לשיחה והתייעצות, בתחום החינוכי המדריכים עובדים באופן יותר עצמאי על בסיס הידע והניסיון שלהם.

הנעורים של הזורע מונים כ- 70 נערים ונערות, מועדון הנעורים מהווה רק חלק אחד מהמערכת ובנוסף אליו ישנם נערים אשר משתתפים בפעילויות ב'רעות' ובשומר הצעיר. המועדון פתוח כל ימות השבוע (חוץ מיום ב') מ- 18:00 - 21:00, ביום חמישי הוא נפתח בשעה 22:00 במטרה לתת לנערים מקום לבלות בו עד מאוחר לפני יום שישי בו אין לימודים, בימי שיש המועדון פועל לסירוגין בשעות היום. מועדון הנעורים לא משמש רק לבילוי בשעות הפנאי

! חדש בגשר

חוג עם אהוד רביב בנושא:

"בין אגדה למציאות - ספרות חז"ל בעיניים

חילוניות ואוהבות"

משך החוג: 8 מפגשים, אחת לשבוע

מועד: תחילת מאי, בימי ד', בשעה 20:00

עלות למפגש: 15 ש"ח

הרשמה: אצל דגנית זינגר - 052-3990377 (עד 18.4)

פרטים מדויקים יפורסמו בהמשך

! תזכורת מאופטיכאן:

ניתן וכדאי לעשות
בדיקות עיניים לרישיון
נהיגה באופטיכאן.
כל הזקוקים מוזמנים!

להיות בני חורין

לקראת חג הפסח, חג החירות – כתבה בנושא "בדיקת חמץ" אישית שמומלצת לכל אחד מאיתנו. על עשייה והתמדה, אמונה שניתן לבצע שינוי, לקיחת אחריות ומנהיגות / לאה פלג

במרכזו של חג הפסח עומד רעיון ענק, שהוא פסגה ושאיפה אנושית נצחית של כל יחיד, חברה ועם: להיות בני חורין. תמיד תקף, תמיד רלוונטי תמיד אקטואלי, בלתי מתכלה. כי "תמיד יש איזושהי מצריים שהגיע הזמן לצאת ממנה" במעשים קטנים, יומיומיים, או גדולים והרואיים.

עכשיו, שהגיע ליל הסדר, נעשה סדר, סוג של בדיקת חמץ, ולא נתכחש לעובדות: לרוב אנחנו מוותרים ובוחרים בנוח, בקל, בפשוט, בכורסא, קרוב לאח, בנעלי הבית. מוותרים, מתעלמים ונשארים ב"אזור הנוחות". זה אנושי ומובן אבל במחיר של התחמקות, ויתור והתקרנפות, (מהסוג של "ללכת אל ללכת מ... ללכת כי כולם הולכים").

כי ממילא זה גדול עלי, חזק ממני, אין לי סיכוי. אני פורש, זה בלתי אפשרי, למה להסתכן, זה גבוה מדי, למה דווקא אני? בעצם, אין לי זמן, אין סיכוי שזה יצליח, אי אפשר לשנות את המצב. זה רחוק מדי. לא בא לי. מעדיף לא להסתבך. היום זה לא מתאים לי.

אולי מחר, (מהסוג של "ואם לא מחר אז מחרתיים"). מה רע במחרתיים? כי חורף וקר, למעשה כבר מאוחר, לא מאמין שאפשר. אני מעדיף את המוכר. ובכלל, שאני אצא למדבר? לחצות את הנהר? לכבוש את ההר". בסופו של דבר יש לי כאן ה-כל, אני מסודר.

שפע יצירתי של למה לא לקום ולעשות מעשה.

אבל יש גם את **יעקב** שהאמין שאפשר, וגלל בגללה את האבן. אחר כך חיכה לה, ליפה בבנות, ארבע עשרה שנים קשות, רצופות ייסורים ומלכודות. חיכה ונשבע: "את חכי לי ואחזור", וקיים, כי "הבטחות צריך לקיים".

ורבנו משה, אחרי חמישה סירובים, תחנונים וספקות, מסוג של "תוותר לי אני לא בנוי לזה", וגם, "אני לא יכול עם העם הנרפה הזה, קשה העורף, הסתגלן, המעדיף את סיר הבשר, הקורץ לו הרבה יותר מחירות ערטילאית והזויה. ועוד מול אל תובעני ואכזר היוורק אש וגופרית ומשחית ערים וחיים, מוריד מבול ובנשיפה אחת מפיו, הורס מה שיצר בעצמו. ועוד כשהוא כל הזמן נושף לי בעורף. נו באמת, עם אלה אני אצא למסע הגדול במשימות חיי? למה לי המשא הזה?"

למרות כל זאת והרבה יותר מכך, הרים משה את המטה שלו, לקח מנהיגות וניהול לידיים, התייצב מול שליט אכזר, מלך רם ונישא, תקיף, עריץ ועדיף ממנו. תודו שזה לא כוחות.

אבל, המוישה שלנו כידוע, חצה את המדבר המיתולוגי ואת הנהר, עלה על ההר ו"יצא גדול", במחזה האורקולי המרשים ביותר בהיסטוריה! מכירים עוד מישהו שהוציא מים מסלע עם מקל? (אבל זה בקטנה). אין עליך משה! ובשעה המכוננת והנצחית היא, של מעמד הר סיני, (שכולנו במובן מסוים היינו שם), "ציפור לא צייץ ועוף לא פרח שור לא געה..." "הים לא נזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא, העולם שותק ומחריש".

וכשירד מההר זורח ומוקרן, הוריד לנו, ולא רק לנו, לוחות שהחוקים החקוקים בהם, מהדהדים וחוצים את כל הדורות והאוקיינוסים, תקפים, אקטואלים, רלוונטים ובלתי מתפלים לעולם. והם האבות המייסדים של כל החוקים בכלל! (על שלושה מהם אפשר להתווכח. אופס, הסתבכתי...)

מה דחף את המשה שלנו, שצמח וגדל בארמון פאר והתחנך על ברכי נסיכה, לקחת על גבו אחריות כבדה ומשימה שאין גדולה ממנה? איך ויותר על תענוגות ובילויים, והזדמנות בלתי חוזרת, לזכות באיזו כלה מבית טוב, משכורת נכבדה, ירושה ובפנסיה לכל החיים? למי הוא חייב משהו כשהוא יוצא אל מדבר חיינו וכשהוא "הולך נגד הרוח", עם

"עם עבדים ומזי רעב", קצרי רוח ואמונה, הנודדים בסופות קור, חום ומלחמות מבית ומחוץ 40 שנה! מה הוא צריך את זה?

אלפי שנים מתגלגלת המורשת העתיקה הזאת, והיעדים קטנים כגדולים, שאליהם יש לשאוף, עליהם יש להיאבק ואותם יש לכבוש, כדי להיות בני חורין, לא עברו מן העולם: חירות המחשבה, חופש המצפון והאמונה, חופש הדת וחופש מדת, חירות הביטוי, המידע, הפרסום, העיתונות, היצירה והאומנות, זכות ההפגנה והמחאה, הזכות לחיי כבוד ושוויון ומשפט, וערך האדם.

אכן אקטואליה נטו! מלא מלא זירות מוצדקות להתגושש בהן, המחכות תמיד לזה שירים את הכפפה, כדי ש"יעור ישגב אדם..."

וכמו שאמר יצחק שדה: "רוחב הבסיס, קובע את גובה הפסגה".

מי שאידאולוגיה ואמונה, אחריות וחובה, מפעמים בו ומטלטלים אותו, יוצא מ"אזור הנוחות" של חייו מתייצב מול היום יום, וגם סופות וסערות של הזמן והמקום לא יכולות לו.

קל? פשוט? הצלחה מובטחת? לא, אבל הכרחי לחיי ערך, טעם ומשמעות. כנראה שלמשה היו מהחומרים האלה, אחרת היה נשאר בבית, ולא יוצא ממצרים. והכי מבאס, שלא העמיד לו יורשים כמותו, מאז ועד היום.

שיהיה חג שמח !

לאה

פינת המילה הטובה:

והגלגל ממשיך להסתובב / חנן נגרי

שוב ושוב ברכות לכל מי שהגה את הרעיון ולמי שנתנו יד לערב של אורות, צלילים ומים, ערב מהנה שהוציא בערב אחד זקן וטף לבילוי מעניין ומרתק. ובל נשכח את בתי הקפה על כל הפינוקים שלהם. ולעניין הגלגל שבזמן כתיבת שורות אלה עדיין מסתובב בזכות המים שעדיין זורמים בנחל שופט. וכבר בראשית שנת חגיגת השמונים לקיבוץ הזורע הוצב גלגל כזה, אמנם בצורה סטאטית ליד הגשר של אמנון פלד. והנה אנשים צעירים ומוכשרים לקחו את הנושא לידיהם והמחישו את מה שדורות צעירים וודאי רק מכירים מתוך סיפורים. אבל היוצרים של הגלגל הזה אינם הראשונים שהגו את הרעיון וגם מימשו אותו; זה היה לפני כארבעים שנה, עוד לפני השיטפון ועוד לפני שהנחל הורחב כך שגם עם זרימה מועטה פני המים עדיין היו גבוהים. היה זה חברנו עזרא פלג, המנוח, שהתקין לגלגל אופניים כנפיות ובעזרתם הסתובב הגלגל שהניע דינמו שהפעיל פנס, גם הוא של אופניים, שדלק יומם וליל.

אבל הגלגל של עכשיו העלה אצלי זיכרונות; אי שם בשנות החמישים של המאה העשרים היינו, חבורה של צעירים אנשי תנועת דרור-הבונים, בהכשרה חקלאית לקראת עליה ל"פלסטינה". חוות ההכשרה שכנה לרגלי הקארפאטים הדרומיים, ליד נחל. ההתמחות שלנו הייתה בגידול ירקות. את הירקות היינו משקים במימי הנחל שזרם בכל ימות השנה. על הנחל הזה היה מוצב גלגל, יותר גדול מזה שעל הנחל שלנו, על צידו הפונה אל החלקה המושקית היו מותקנות קופסאות מיוחדות כך, כשהן היו למטה התמלאו במים וכשהיו למעלה שפכו את המים לתוך תעלות עץ ומהם לערוגות. במעלה הנחל אדם מוכשר כבר לא צעיר באותם ימים, שאת הכשרתו המקצועית עשה בעיר ווינה, יתכן עוד בימי האימפריה האוסטרו-הונגרית, בנה בעזרת גלגל כזה בגדה אחת של הנחל טחנת קמח ונגריה ובגדה שממול בנה את ביתו, הציב דינמו והאיר את ביתו בחשמל.

בדיחת השבוע / ספי מנור-פלאג 😊

לכבוד החג מפרגנת בשתי בדיחות:

נשאלו חכמים:

למה בהגדה יש ארבע בנים ולא בנות?

אחרי דיונים ופילפולים ההחלטה היתה-

אישה חכמה- יש

אישה תמה- יש

וגם מרשעת, לא עלינו, יש

אבל עוד לא נולדה האישה שלא יודעת

לשאול

ר' יהודה היה נותן בהן סימנים

דצ"ך עד"ש באח"ב.

ומדוע צריך סימנים?

משום שמכות בלי סימנים לא נחשבים

למכות.

👁️ לי זה יצא טעים!

בלינצ'ס כשר לפסח במילוי כבד קצוץ

/ זהבה ומשה כהן

מצרכים:

לבלינצ'ס

♦ 80 גרם קמח תפוחי אדמה

♦ 4 ביצים

♦ כוס מים

♦ כף שמן

♦ 1/4 כפית מלח

למילוי כבד קצוץ

♦ 2 בצל קצוץ

♦ 1/2 קילו כבדי עוף

♦ מלח פלפל

♦ 5 ביצים קשות

♦ כף מיונז

הוראות הכנה

הכנת הבלינצ'ס

1. בקערה גדולה טורפים ביצים עם מים ושמן היטב.
2. מוסיפים לקערה קמח בהדרגה תוך כדי ערבוב.
3. ממשיכים לערבב עד לבלילה דלילה ובלי גושים.
4. במחבת של קרפים (אפשר גם מחבת רגילה, עדיף טפלון) מחממים מעט שמן על להבה בינונית.
5. יוצקים כמות של פחות ממצקת מרק קטנה למחבת ומסובבים היטב עד שהבלילה מתפזרת בכל המחבת.
6. טיגון של דקה או 2 מקסימום והופכים לצד שני עד שמוכן.
7. מוציאים ומצננים בטמפ' החדר.

הכנת מילוי כבד קצוץ

1. את 2 הבצלים מטגנים במחבת עם שמן עד להזהבה, מוציאים ומצננים היטב.
2. בינתיים מטגנים את הכבדים בשלמותם עם שמן, מלח ופלפל לפי הטעם. רבע שעה של טיגון ולא יותר - לא לשרוף את הכבדים. מוציאים ומצננים לחלוטין.
3. טוחנים את הכבדים עם הבצל והביצים הקשות במטחנת בשר, מוסיפים כף מיונז ומערבבים היטב.

מילוי הבלינצ'סים

1. לאחר צינון גם של המלית וגם של הבלינצ'סים, ממלאים כל בלינצ'ס טוב.
2. ניתן לסגור 2 קצוות מקבילים, אני לא תמיד סוגרת.
3. מגלגלים עד הסוף ומסדרים בערימה. שימו לב - כמות הבלינצ'סים משתנה לפי גודל המחבת.

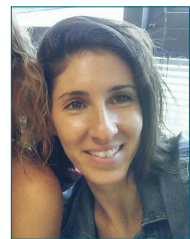

חלוקת מלגות ע"ש משפחת מנחם 2017

משפחות מנחם, כהן, קינן והקיבוץ הקימו קרן להנצחת דודי, אדי ועומר ז"ל. מטרת הקרן לעודד למידה והרחבת השכלה וזו השנה התשיעית בה מוענקות המלגות על שמם של יקירינו. המלגה מיועדת להשתתפות בשכר לימוד של בני קיבוץ, חברים, ועובדים במערכת החינוך, שהינם סטודנטים הלומדים לימודי תואר והעשרה במסגרת מוסד מוכר בתחומים של חינוך וידיעת הארץ. פלסטופיל נותן מלגות לעובדים שלו אשר שואפים ללמוד ולהתקדם בעבודתם, ולומדים בצד עבודתם במפעל.

אנחנו מפרסמים את הדברים שכתבו הזוכים במלגות:

הדר חננאל

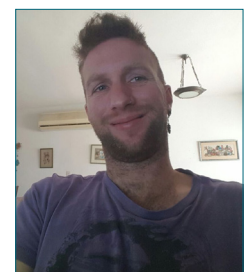
בשנת 2011 סיימתי את לימודי התואר הראשון בתקשורת חזותית. לאחר שנה בעבודה בתחום הבנתי שזה לא בשבילי לשבת מול מחשב וללא אינטרקציה עם אנשים. החלטתי לחזור לחינוך. בחינוך עבדתי מאז הייתי בת 14 ותמיד אהבתי את זה. קיבלתי הצעה עקב ניסיוני הרב להוביל את הגנון של רמות מנשה וכך היה במשך שנתיים מוצלחות. הבנתי שזה מה שאני רוצה לעשות כשאהיה גדולה ושם מקומי, כעת מה שנשאר זה להתמקצע. היום אני בשנה שנייה בהסבה לגננות במכללת אורנים, ועובדת כעת כגננת שנייה בגן חובה בקיבוץ גלעד.

הגר ראובני

לומדת לתואר שני בפיתוח ויעוץ ארגוני. רקע על הלימודים והקשר שלי לתכני הלימוד התואר עוסק בתחומים שונים של למידת אירגוניים ומאפייניהם למידת התנהגות ארגונית, תוך התייחסות להיבטים של יכולות עובדים, קשרים בין אישיים, מנגנונים לפיתוח ארגון ומודלים לקידום עבודת מנהלים ופרקטיקום מקצועי. במסגרת התואר נלמדים תחומים אלו בהרחבה ותוך התנסויות בחברות שונות. הקשר שלי: משנת 2000 ועד 2012 עסקתי בתחומים של ניהול מערכות חינוך ותוכניות חינוכיות מזה 5 שנים אני מכהנת כמתאמת המרחב הביוספרי במועצה אזורית מגידו, מרחב ביוספרי הינה שיטת ניהול אזור חדשנית המציבה את האדם והסביבה במרכז העשייה במטרה לשמר את האיכויות האנושיות והפיזיות לדורות הבאים. במסגרת עבודתי אני עוסקת במגוון תחומים ביניהם ליווי מערכות החינוך בתכנית החינוך הביוספרי שמטרתה לגדל את הדורות הבאים כך שיהיו תושבים המכירים את ערכי האזור ולוקחים אחריות לשמירתו. אני רואה בתחום החינוך בסיס לכל פעילות מקומית ואזורית משום ששם נמצא העתיד של כולנו. הקשר האישי שלי למערכות חינוך ועבודתי בעבר מהווים עבורי בסיס איתן לכל פעילותי העכשוויות והעתידית. לימודי התואר מסייעים לי להבין טוב יותר את ההיבטים השונים של עבודה בארגון ועבודה עם אנשים, רואה בלימודי מפתח ומקפצה להעמקת ליווי מערכות שונות וביניהן מערכות החינוך בשיפור התנהלותן ובקידום העשייה החינוכית.

גדי רז

בנם של תמנע וגיגי, נמצא במסלול צעירים בהזורע. בן 26 סיימתי 12 שנות לימוד בבית ספר יסודי פלגים ותיכון מגידו. שירתתי 3 שנים כלוחם בפלס"ר 7. בסיום השירות הצבאי עבדתי במדגה וטיילתי בדרום אמריקה ואוסטרליה. בחרתי לחזור להזורע כדי לרכוש לעצמי מקצוע לחיים. בחרתי ללמוד הוראה כדי לעשות משהו משמעותי בחינוך, להשפיע, לתת כלים, להנחיל ערכים לבני נוער.

אני חושב שהוראת החינוך הוא המקצוע הכי חשוב וחשוב שגם גברים יעבדו במערכת החינוך.

יצירה מקומית

יצירות פרי עמלם של חברי הקיבוץ

ארבע כוסות להרבה נשים - זו ההגדה שלי / יעל כרמי

לעצמאיות, לאימהות, ליוצרות וליולדות, זו ההגדה שלי השנה.

בכולן אני בוחרת ושולחת ברכה לחירות, התפתחות, עצמאות והגשמת חלומות.

כוס ראשונה - לכל הנשים העצמאיות שיצאו לחירות פרטית ועסקית.

לפני כשנה יצאתי לחירות הפרטית שלי והפכתי משכירה לעצמאית. פתאום אין משכורת בטוחה בסוף החודש, אין הפרשה לפנסיה, אין תווי שי לחג, ואין צבירת ימי חופשה. הגשמת חלום ופתחתי את סדנת הכתיבה שלי ליצירה ולכתיבת בלוג 'בלוג משלך'. פגשתי נשים נהדרות בסדנאות שלי, וביחד הגשמו חלום עשוי ממילים, מכתובה, מאג'נדה ואקטואליה, מזיכרונות, מטעמים וריחות.

נסעתי בכל הארץ מראש פינה בצפון ועד ערד בדרום עם לפטופ, מחברות והרבה שמלות חדשות. העברתי סדנאות מרגשות ואינטימיות בחדרים קטנים עם 4 נשים, והרציתי בפני קהלים גדולים של מאות אנשים, ברגליים רועדות ועם הרבה אומץ, כי כשהחלום שלך מוביל אותך, מסתבר שאין דבר שאת לא יכולה לעשות.

שעות רבות אני לבדי בבית, מול המחשב. לא תמיד זה קל והאויב הגדול ביותר הוא המקרר. נעלי ההתעמלות מזכירות לי שצריך לקום מהכיסא ולצאת להליכה, מפגשי הנטוורקינג מלמדים אותי על מקצועות שלא ידעתי שקיימים ופותחים בפניי שערים ושיתופי פעולה מבורכים. בפעם הראשונה שקיבלתי תשלום על אחת הסדנאות שלי, באתי הביתה, ופרשתי את השטרות והצ'קים על השולחן כמו שמאווררים מתנות על המיטה אחרי מסע שופינג כיפי במיוחד.

אני עצמאית. יצאתי לחירות שבחרתי בה, חלמתי עליה, זו שאני מגשימה יום יום, וכשהחששות מנקרים, אני מזכירה לעצמי שהשפע יגיע. הוא כבר כאן.

אני מרימה כוס ראשונה לכל הנשים העצמאיות. שנאבקות על זכויותיהן, שעובדות בשיווק כל היום, שעוסקות במה שבחרו מתוך אהבה ואמונה בעצמן, בכל קבוצות הנטוורקינג, לכל שיתופי הפעולה, הלוואי שתמיד תהיה לנו פרנסה ושפע ושלא נדע מחסור.

כוס שניה - לאימהות היוצאות מדעתן.

לאחיותיי הנשים שקמות בבוקר ומכינות כריכים וגם לאלה שעמדו והכינו ערב קודם. כן, ערב קודם, כשכל הגבינות והירקות היו על השולחן. זה מה שיש, ילדים. לא מתאים לכם? קומו ותכינו בעצמכם.

לאחיותיי הכובסות, שהזמן ביום מחולק לפי כביסה לבנה, כביסה כהה, כביסה צבעונית וסוג שאין לו שם כי החולצה לבנה אבל השרוולים כהים ולאילו תוכנית במכונה חולצה כזו מתאימה, לעזאזל? לנשים שמייחלות לראות פעם אחת בלבד, לפני שיקומו עלינו לכלותינו, את סל הכביסה ריק. לרגע, לשנייה, הופ - הנה נזרקו אליו זוג גרביים לא תואמות.

לאימהות למתבגרים ומתבגרות זועמים, מלאי ההורמונים ששיבשו לכם את המוח ואין לנו מושג לאן נעלמו ילדינו המתוקים. לכו לחדרים המבולגנים שלכם ותישארו שם עד שתהיו בני 18 (או עד שתקבלו חדר). בין כה וכה אתם יוצאים לגיחות כשאתם צריכים אוכל או כסף. כשתהיו בני אדם, תחזרו לסלון. תחזיקו מעמד, בנות. זה מסתיים בסוף, ואז הם מתגייסים ואנחנו מתים שהם יחזרו הביתה.

כוס שלישית - ליולדות הטרויות, מכל העדות והדתות.

שלום אחותי ומזל טוב לך. אולי זה ילדך הראשון, אולי השני. אולי ילדתך השלישית. אולי תינוקך ישן עליך עכשיו וריח ראשו הוא הריח המתוק ביותר בעולם.

אני מאחלת לך שתגדלי אותו באהבה. ועוד אני מאחלת לנשים סביבך, מכל הדתות והעדות, שייגדלו גם הן את ילדיהן שנולדו זה עתה, באהבה, בחסד, בכיבוד הזולת, בהתחשבות באחר, בדיבור חף מגזענות ובאמונה בחיים יחד.

גם למשה, כן, זה ההוא שהוביל אותנו במדבר 40 שנה, ושבגללו אנחנו קוראים את ההגדה ועל הים נתן עשרים מכות ובמצריים ארבעים מכות, היתה אישה כושית. היא זו שספגה את כל השיגעונות שלו עם המקלות, עם האבנים, עם להוציא מים מהסלע ועל זה היא בטח בירכה, כי אחרת הייתה צריכה ללכת לשאוב מים מהבאר באמצע החום במדבר.

אולי בנה של האישה שהגיעה מהכפר הסמוך, שנולד ממש עכשיו והגיעה לבית החולים עם צירים כמו שלך, הולכת ונתמכת בקיר, נעצרת מדי כמה צעדים ושואפת אוויר, אולי הוא, המתוק הזה, בעוד עשרים, שלושים, ארבעים שנה, יישב ליד שולחן עם בתך, ויחד יחתמו על הסכם שלום?

אתן דוברות עכשיו את אותה שפה.
שפת הכאב וההתכווצויות.
שפת החלב והדבש.

שפת המלמולים הרכים.

שפת המתקנות.

ובינתיים, עד שיגדלו ויוסיפו להורים נחת, בקשי מבעלך להציע לבעלה משהו לשתות. הנה, הם כבר מדברים על כדורגל, ואתן, התחבקו, ויאללה חפלה.

כוס רביעית – למשורות, לסופרות ולעוסקות במילים.

מאות נשים שהכרתי השנה פתחו את ליבן, שחררו את היד הכותבת וכתבו בלוג, סיפור, שיר, מכתב או ברכה. מלאכת הכתיבה היא אחת המלאכות היפות בעולם, וכשאני רואה חדר מלא בנשים כותבות, לבי מתרחב. הקסם שוב קורה. הדף וגם הלב – מתמלאים.

'והגדת לבנך ביום ההוא', אומרת ההגדה, ואת, אמרי לבתך. והגדת לבתך על עצמאות, על חירות, על אהבה ומשפחה, על עצמה, על מקומה, על קולה ועל לבה הטוב. חג שמח ומלא בטוב.

והגדת לבתך / מיה טבת דיין

אִינְךָ צְרִיכָה לְדַעַת כְּלוּם בְּשׁוּם שְׁלֵב
לֹא מָה תִּהְיֶינָה כְּשֶׁתִּהְיֶינָה גְדוֹלָה

לֹא מָה תִּהְיֶינָה עֶכְשָׁיו,

לֹא אִם הוּא הַגָּבֵר הַנֶּכֶן,

לֹא אִם הוּא יֹאהֵב אוֹ לֹא יֹאהֵב.

אִינְךָ צְרִיכָה לְדַעַת מָה לְלַבּוֹשׁ

לֹא מָה לֹמֵר,

הָאִם הַיּוֹם יִמְכִּין נֶכֶן אֶת הַמָּחָר.

וְאֵל תִּתְּבַלְבְּלִי מִכָּל מִי

שֶׁנֶּרְאִית לָךְ בְּטוֹחָה,

יּוֹדַעַת, מְתוּכְנֶנֶת אוֹ יוֹתֵר שְׂמֵחָה.

אֶתְּ נֶצֶר לְשׁוֹשְׁלֹת שֶׁל נָשִׁים שְׁלֹא יָדְעוּ,

אֲבָל הַרְגִישׁוּ בְּלִיבָן גַּם כְּשֶׁכּוֹלֵם טַעוּ-

שׁוֹשְׁלֹת שֶׁל נָשִׁים חֲסֵרוֹת

אִירְגוּן וְסִדֵּר וְתוֹכְנִית,

כְּאֵלָה שֶׁבְּכָל חֲנִיּוֹן תָּמִיד

אִיבְדוּ אֶת הַמְּכֻוֹנִית,

הֵי כְּמוֹהוּ, אֵל תִּפְחָדִי לְכַעוֹס אוֹ לְאַבֵּד,

וְתִנִּי לֵלֵב שְׁלֵךְ לֹמֵר

מְתִי הוּא בְּאֶמֶת רוֹקֵד,

הֵי לְבַד, הֵי בְּיַחַד,

תָּמִיד אֶתְּ עִם עֲצֻמָּה,

זְכְּרִי שְׂאִין מָה לְהַפְסִיד:

קוֹלְךָ הוּא מְקוֹמָה,

תִּלְדִּי שִׁירִים אוֹ יְלָדִים וְנוֹדִי בְּעוֹלָם -

הָאוֹהֲבִים אוֹתְךָ לֹא יִמְשְׁכוּ אִף פַּעַם אֶת אֲהַבְתָּם.

בְּתִי,

אִינְךָ צְרִיכָה לְדַעַת כְּלוּם בְּשׁוּם שְׁלֵב

כּוֹחֵךְ טְמוֹן בְּאַהֲבָה

וְיֵשׁ לָךְ לֵב זָהָב.

לא רק חרוזים / דובי זמר

הנברשת / דובי זמר

לפני שנים, ברמת גן

בבית הורי עבד גנן

בית משותף, אתם יודעים

גדר חיה, עצים, דשאים

אחת לשבועיים מכסח, משקה

גוזם, שותל, גורף עלים, מנקה...

אמא ואבא הם ועד הבית

דואגים ליונס: בקבוק של מים,

קפה, שירותים, חצי ארוחה

כדי שירגיש כאן קצת משפחה...

ויונס, שהיה אדם חביב ומוזר

קנה אותנו בעזרת עיפרון ונייר

תוך דקות אחדות, ביד אמונה

על הדף מככבים פרה שמנמנה,

תרנגול מהדס, כלב נבחן

חתול מלוקק וקופיף חייכן

ואנו מאושרים, יש לנו דוד חדש

שגר בכפר קרע, הרחק במשולש...

ויום אחד גם הגענו לשם

בימים ההם, כמו מעבר לים

אירוע משפחתי, לא ניתן לסרב

ואנו מתייצבים, כולנו במלוא הלב

אמא נוהגת, אבא מנווט

עיננו נעוצות בנוף השובה

הדרך מתפתלת כהולם ליבנו

לקראת הפגישה עם יונס "דודנו"...

הגענו לכפר, לחמולה הנרגשת

התחבקנו כמנהג, והענקנו נברשת

מתנה למשפחת הצייר והגנן

בהוקרה מ"הקרובים" ברמת גן.

האירוח נפלא: כבש, בקלאווה, קפה עם הל

אווירה נעימה עד בוא השמש עם רדת ליל

ואז, כשהואר הבית ברוב עמל

שמנו לב שהכפר לא מחובר לחשמל...

אמא חיוורת ואבא נדהם

לא ידעו היכן לקבור את עצמם...

בדרך חזרה שתיקה מחושמלת

פרי באושים של נברשת מקוללת

ומאז נחרת עמוק בלבבי

שורש הסכסוך היהודי - ערבי...

מתי נוסד קיבוץ הזורע? / רוני כוכבי

היו שאול גינוסר (ניפו), מאיר נהב וזאב איכר (רוחמה, שחברה אל זאב באונייה נשארה כידוע בהזורע, אף שלא הייתה חברת תנועה).

הורקלויטה - אנשי מעשה רצו לשמור על המסגרת התנועתית הנפרדת שלהם ולא להצטרף לאחת התנועות הקיבוציות הקיימות. לעומת זאת התנועות הקיבוציות מצידין השקיעו מאמצים רבים לשכנעם להצטרף אליהן. כולם רצו לקלוט את הקבוצה המיוחדת הזאת, גם בגלל ההרכב האנושי שלה (רוב הבוגרים הספיקו להתחיל או לסיים לימודים אקדמיים), וגם בגלל הרכוש שהביאו איתם. בין הפעילים בניסיונות אלה היו שליחי התנועות הקיבוציות בברלין: אנצו סרני, שניסה למשוך אותם לקיבוץ המאוחד; ומילק (שמואל גולן) ומרדכי שנהבי - שניסו למשוך לקיבוץ הארצי. (ובאמת היו תנועה קיבוצית של קיבוץ אחד עד 1938 כאשר החליטו על הצטרפות לקיבוץ הארצי).

בינואר 1934 הגיעה ארצה קבוצה גדולה של למעלה מארבעים חברי ורקלויטה והם חולקו לשתי קבוצות הכשרה בשני קיבוצים, גבעת חיים - הקיבוץ המאוחד, משמר העמק - הקיבוץ הארצי. מחד - כדי להכיר את ההווה הקיבוצית בכלל, ומאידך - כדי, בסופו של דבר, להחליט האם להמשיך לקיים את "ורקלויטה - אנשי מעשה" כתנועה קיבוצית נפרדת.

בערב פסח תרצ"ד התאספו שתי הקבוצות במחנה הקיבוצים בחדרה, והצטרפו אליהם עוד חברים שעלו במהלך החודשים הללו ארצה. אחת ההחלטות הראשונות שקיבלו היתה ההחלטה לקרוא לקיבוץ העתידי - "הזורע" ולפנות אל המוסדות המיישבים בבקשה להכיר בהם כקיבוץ. באמצע מאי 1934 נשלחו מחדרה שני מכתבים השמורים בארכיון ומוצגים בכתבה זו: האחד אל "רשום האגודות השיתופיות במשרדי הממשלה, ירושלים" - עניינו בקשה להירשם כאגודה שיתופית **להתיישבות**, בשם: "הזורע (אנשי מעשה)". וחתומים בו כעשרה חברים. ואילו השני, פנייה אל חברת "ניר" לאישור יסוד "קיבוץ הזורע" / ורקלויטה" למטרת התיישבות כקיבוץ, מכיל שתי שורות ונשלח ב-17 במאי 1934, חתום בידי ניפו (שאול גינוסר).

זהו למעשה רגע ייסוד הקיבוץ ונקבע על פי המועד שבו הוחלט על הקמת הקיבוץ, ועל-פי הצעד הפורמאלי

המזרעה בכניסה לקיבוץ עם הכתובת השגויה, 1936 במקום 1934

בכיכר המקדמת את הבאים להזורע ניצב מיצג ובו מזרעה שעליה מתנוססת כתובת: **"קיבוץ הזורע - נוסד 1936"**. במשפט זה כלולה טעות היסטורית שבכוונתי לתקן, מתוך תקווה שהכתובת תשונה על פי האמת. בהזדמנות זאת תהיה זו תזכורת למי שיודעים, וחידוש למי שאינם יודעים את ראשית הקיבוץ, בחזקת "והגדת לבנך"...

במהלך 2016 חגגנו את מלאות 80 שנה לעלייה על הקרקע בחורף 1936 ולא 80 שנה לקיבוץ. קיבוץ הזורע נוסד בערב פסח 1934 והיום הקיבוץ בן 83.

בערב פסח תרצ"ד, אפריל 1934 לפני 83 שנים, התקבצה בחדרה חבורה של אנשי ה"ורקלויטה" - אנשי מעשה". רובם עלו ארצה בינואר 1934 - אחדים עלו עוד לפני כן, בקיץ 1933, כ"חיל חלוץ" לפני המחנה. חלקם נשלחו על ידי הנהגת התנועה ואחרים הגיעו מסיבות אחרות.

לאחר עליית הנאצים לשלטון, בחורף 1933 חייב המצב בגרמניה התארגנות מהירה ולא היה זמן להתלבטויות רבות. הורקלויטה, שעד אז הייתה תנועה יהודית-ליברלית לא ציונית, עברה מהפך אידיאולוגי והייתה לתנועה ציונית. מרגע זה ואילך הופנו כל המאמצים להכנת הרקע להקמת קיבוץ בפלשתינה. רוב בוגרי התנועה הפסיקו את לימודיהם ויצאו למקומות הכשרה - ובמקביל החלו ללמוד עברית וללמוד על המצב בארץ. בסתיו 1933 נשלחו ארבעה חברים כחיל חלוץ במטרה לארגן, להכשיר ולהכין את קליטתה של הקבוצה הגדולה - שאמורה הייתה להגיע ארצה בדצמבר 1933, והגיעה בסופו של דבר בינואר 1934. בא כוחה של הרביעיה היה אורי בר, והשלושה האחרים

היכן אני נמצא?

פינת החידה של דני נהב

פתרון חידה מס' 9 (מהעיתון הקודם)

דן דן אותי לשאת את הנלחם בצדק ועוזרו, מבלי שאוכל להתקדם ולו צעד אחד קדימה, וללא כל סיכוי שנצליח במלחמתנו. ואני צופה אל פני המושיע.

הזוכה בפרס: שירז כהן, המשולה לסנצ'ו פנצ'ו ברכבה על החמור (רוסינטה, סוסתו של דון קישוט, נמצאת משמאל לתמונה)

הפסל הזהה לזה שמול מוזיאון בית וילפריד, בכניסה לעין הוד

דון קישוט וסנצ'ו פנצ'ו רכובים על הסוס והחמור צופים לעבר מוזיאון בית וילפריד

"הנלחם בצדק ועוזרו" הם דון קישוט הרוכב על סוסתו רוסינטה, ושניהם לסמל המשמש לתיאורו של אדם בלתי מציאותי שנלחם מלחמות צדק בלי סיכוי לנצחון, כאשר אליו נלווה נושא הכלים שלו סנצ'ו פנצ'ו רכוב על חמור. שני אלו הם גיבוריו של הפסל אשר ניצב מזה 18 שנים על הדשא שמול מוזיאון בית-וילפריד. על כך מרמזות המילים "פני המושיע", הלו הוא וילפריד ישראל - מושיעם של אלפי ילדים ב"קינדר-טרנספורט". את הפסל יצר האמן דן זריצקי, אותו "דן שדן את דון קישוט וסנצ'ו פנצ'ו שלא יוכלו להתקדם ולו צעד אחד קדימה", מן הטעם הפשוט שהם תקועים באדמת הדשא. הפסל הוצג בתערוכה במוזיאון בית וילפריד בשנת 1999 ולאחר תום התערוכה השאיל האמן את הפסל להזורע למשך 5 שנים, שנמשכות עד היום. ראוי לציין שפסל זה נמצא בכניסה לעין הוד, מקום מגוריו של הפסל (ראו צילום מצורף). למתעניינים: קישור לסרטון יוטיוב על התערוכה והאמן. ניתן גם לסרוק את הקוד המצורף למעלה בעזרת הטלפון הנייד.

את החידה פתרו לא מעט חברים, שגם אם לא ידעו בדיוק מיהו דן הבינו שמדובר על מקום הצופה לעבר בית וילפריד (היו מי שחשבו שהמושיע הוא ישו וחיפשו קשר למוחרקה...) וחיברו זאת לדון קישוט וסנצ'ו פנצ'ו. הראשונה ששלחה תמונה שלה עם הפסל הייתה שירז כהן (ראו צילום מצורף), שצולמה על ידי אחותה שרון, ושתיהן זוכות בפרס.

קורא שחושב שהוא פתר את החידה ויודע לאיזה מקום מרמזת החידה - ימהר למקום (כדי להיות הראשון, שיזכה בפרס) ויצלם את עצמו כאשר האתר מופיע בצילום יחד איתו. את הצילום עליו לשלוח בזריזות (שוב, כדי להיות הראשון...) לכתובת המייל הבאה: nehab559@gmail.com

חידה מס' 10

אני נמצא במקום המדליקו עלו
אמנות ואנגלית בתמרות עשן,
והגלגלים מצאו את מנוחתם.